

HOÀN THIỆN QUY ĐỊNH PHÁP LUẬT VỀ BIỆN PHÁP KHẮC PHỤC HẬU QUẢ TRONG XỬ PHẠT VI PHẠM HÀNH CHÍNH ĐỐI VỚI CÁC VI PHẠM LIÊN QUAN ĐẾN HỢP ĐỒNG THEO MẪU, ĐIỀU KIỆN GIAO DỊCH CHUNG

CAO VŨ MINH*

Ngày nhận bài: 12/10/2024

Ngày phản biện: 03/11/2024

Ngày đăng bài: 31/12/2024

Tóm tắt:

Nhằm bảo đảm hiệu quả công tác đấu tranh, phòng chống vi phạm hành chính liên quan đến hợp đồng theo mẫu, điều kiện giao dịch chung thì xử phạt vi phạm hành chính được xem là một giải pháp hữu hiệu. Bên cạnh việc áp dụng các hình thức xử phạt để răn đe cá nhân, tổ chức vi phạm, pháp luật còn áp dụng các biện pháp nhất định nhằm khắc phục hậu quả do vi phạm hành chính gây ra. Bài viết phân tích các biện pháp khắc phục hậu quả trong xử phạt vi phạm hành chính đối với các vi phạm liên quan đến hợp đồng theo mẫu, điều kiện giao dịch chung, nêu lên các một số bất cập, hạn chế, đồng thời đề xuất các kiến nghị hoàn thiện.

Từ khóa:

Vi phạm hành chính, xử phạt vi phạm hành chính, biện pháp khắc phục hậu quả, hợp đồng theo mẫu, điều kiện giao dịch chung.

Abstract:

In order to ensure the effectiveness of the fight and prevention of administrative violations related to standard form contracts, general conditions of trade, administrative sanctions are considered an effective solution. In addition to applying sanctions to deter individuals and organizations from committing violations, the law also applies certain measures to overcome consequences caused by administrative violations. This article analyzes remedial measures in sanctioning administrative violations for violations related to standard form contracts, general conditions of trade, highlights some shortcomings, limitations, and proposes recommendations for improvement.

Keywords:

Administrative violation, sanctioning of an administrative violation, remedial measures, standard form contracts, general conditions of trade..

* TS, Trường Đại học Kinh tế - Luật, Đại học Quốc gia Thành phố Hồ Chí Minh; *Email: minhcv@uel.edu.vn.*

1. Đặt vấn đề

Trách nhiệm hành chính là hậu quả pháp lý bất lợi mà chủ thể vi phạm hành chính phải gánh chịu trước nhà nước¹, được thể hiện bằng việc áp dụng các hình thức xử phạt và biện pháp khắc phục hậu quả đối với chủ thể vi phạm hành chính². Xét về bản chất pháp lý, hình thức xử phạt gây thiệt hại đến tình trạng ban đầu vốn có của người vi phạm về quyền sở hữu tài sản hay quyền nhân thân³. Trong khi đó, biện pháp khắc phục hậu quả được áp dụng nhằm khôi phục lại tình trạng ban đầu mà vi phạm đã gây ra, đã làm thay đổi, hoặc khôi phục những quyền, lợi ích hợp pháp bị vi phạm hành chính xâm hại⁴.

Vi phạm hành chính xảy ra phổ biến ở nhiều ngành, lĩnh vực khác nhau⁵. Lĩnh vực bảo vệ quyền lợi người tiêu dùng nói chung và kiểm soát hợp đồng theo mẫu, điều kiện giao dịch chung nói riêng cũng không là ngoại lệ. Do đó, bên cạnh việc áp dụng các hình thức xử phạt để răn đe cá nhân, tổ chức thực hiện vi phạm hành chính, pháp luật còn áp dụng các biện pháp nhất định nhằm khắc phục hậu quả do vi phạm hành chính liên quan đến hợp đồng theo mẫu, điều kiện giao dịch chung gây ra.

2. Khái quát về biện pháp khắc phục hậu quả trong xử phạt vi phạm hành chính đối với các vi phạm liên quan đến hợp đồng theo mẫu, điều kiện giao dịch chung

Biện pháp khắc phục hậu quả trong xử phạt vi phạm hành chính liên quan đến hợp đồng theo mẫu, điều kiện giao dịch chung là hình thức cưỡng chế do nhà nước tiến hành, buộc chủ thể vi phạm hành chính liên quan đến hợp đồng theo mẫu, điều kiện giao dịch chung phải thực hiện những nghĩa vụ pháp lý nhất định nhằm hạn chế hoặc khôi phục lại tình trạng ban đầu do vi phạm hành chính gây ra.

Hiện nay, trách nhiệm hành chính đối với các vi phạm trong lĩnh vực bảo vệ quyền lợi người tiêu dùng nói chung và kiểm soát hợp đồng theo mẫu, điều kiện giao dịch chung nói riêng được thực hiện theo Nghị định số 98/2020/NĐ-CP (được sửa đổi, bổ sung bởi Nghị định số 17/2022/NĐ-CP) (sau đây gọi tắt là “*Nghị định số 98/2020/NĐ-CP*”). Trong đó, các vi phạm hành chính liên quan kiểm soát hợp đồng

¹ Nguyễn Cảnh Hợp (2017), *Giáo trình Luật hành chính Việt Nam*, Nxb. Hồng Đức, tr. 569.

² Nguyễn Cảnh Hợp (2016), *Trách nhiệm hành chính và sự cần thiết sửa đổi, bổ sung Luật Xử lý vi phạm hành chính năm 2012*, Tạp chí Khoa học pháp lý, số 7, tr.21.

³ Nguyễn Cửu Việt (2013), *Giáo trình Luật hành chính Việt Nam*, Nxb. Chính trị quốc gia - Sự thật, tr.524.

⁴ Quách Tiên Phong (2007), *Biện pháp khắc phục hậu quả trong xử phạt vi phạm hành chính*, Tạp chí Dân chủ và pháp luật, số 8, tr.17.

⁵ Cao Vũ Minh (2019), *Nhận định về các biện pháp khắc phục hậu quả do chính phủ quy định*, Tạp chí Khoa học pháp lý, số 1, tr. 3.

theo mẫu, điều kiện giao dịch chung được quy định từ Điều 47 đến Điều 52 Nghị định số 98/2020/NĐ-CP.

Nghiên cứu các quy định này, chúng tôi nhận thấy đối với tất cả các vi phạm hành chính liên quan đến hợp đồng theo mẫu, điều kiện giao dịch chung thì nhà làm luật chỉ quy định áp dụng hai biện pháp khắc phục hậu quả là “buộc nộp lại số lợi bất hợp pháp có được do thực hiện hành vi vi phạm” và “buộc sửa đổi hợp đồng theo mẫu, điều kiện giao dịch chung theo đúng quy định đối với hành vi vi phạm”. Trong hai biện pháp trên thì “buộc nộp lại số lợi bất hợp pháp có được do thực hiện hành vi vi phạm” là biện pháp khắc phục hậu quả buộc chủ thể vi phạm hành chính liên quan đến hợp đồng theo mẫu, điều kiện giao dịch chung phải nộp lại số lợi bất hợp pháp là tiền, tài sản, giấy tờ và vật có giá có được từ vi phạm hành chính mà chủ thể đó đã thực hiện để sung vào ngân sách nhà nước hoặc hoàn trả cho đối tượng bị chiếm đoạt⁶. Nếu cá nhân, tổ chức vi phạm hành chính không tự nguyện thực hiện thì bị cưỡng chế thực hiện. Còn lại, “buộc sửa đổi hợp đồng theo mẫu, điều kiện giao dịch chung theo đúng quy định” là biện pháp khắc phục hậu quả do Chính phủ quy định nhằm buộc chủ thể vi phạm hành chính liên quan đến hợp đồng theo mẫu, điều kiện giao dịch chung phải điều chỉnh về hình thức hợp đồng theo đúng quy định pháp luật.

3. Một số bất cập pháp luật về biện pháp khắc phục hậu quả trong xử phạt vi phạm hành chính đối với các vi phạm liên quan đến hợp đồng theo mẫu, điều kiện giao dịch chung

Thứ nhất, Nghị định số 98/2020/NĐ-CP không quy định đầy đủ các biện pháp khắc phục hậu quả để áp dụng đối với một số vi phạm liên quan đến hợp đồng theo mẫu, điều kiện giao dịch chung.

Như đã trình bày, Nghị định số 98/2020/NĐ-CP chỉ quy định việc áp dụng hai biện pháp khắc phục hậu quả “buộc nộp lại số lợi bất hợp pháp có được do thực hiện hành vi vi phạm”, “buộc sửa đổi hợp đồng theo mẫu, điều kiện giao dịch chung theo đúng quy định đối với hành vi vi phạm” đối với các vi phạm hành chính liên quan đến hợp đồng theo mẫu, điều kiện giao dịch chung. Việc quy định áp dụng hai biện pháp khắc phục hậu quả là rất hạn hẹp và không có khả năng khắc phục những hậu quả do vi phạm hành chính liên quan đến hợp đồng theo mẫu, điều kiện giao dịch chung gây ra. Bằng chứng là có nhiều vi phạm hành chính liên quan đến hợp đồng theo mẫu, điều

⁶ Văn Khoa (2022), *Hoàn thiện quy định của pháp luật xử lý vi phạm hành chính về biện pháp khắc phục hậu quả buộc nộp lại số lợi ích bất hợp pháp có được do thực hiện vi phạm hành chính*, Tạp chí Nghiên cứu lập pháp, số 12, tr.47.

kiện giao dịch chung nhưng lại không bị áp dụng bất cứ biện pháp khắc phục hậu quả nào.

Đơn cử, hành vi “không thông báo chính xác, đầy đủ cho người tiêu dùng về hợp đồng theo mẫu, điều kiện giao dịch chung trước khi giao dịch theo quy định” (điểm d khoản 1 Điều 47 Nghị định số 98/2020/NĐ-CP) hoặc “không thông báo công khai điều kiện giao dịch chung trước khi giao dịch với người tiêu dùng theo quy định” (điểm a khoản 2 Điều 51 Nghị định số 98/2020/NĐ-CP) là những vi phạm hành chính gây ảnh hưởng bất lợi cho người tiêu dùng - người bị xem là yếu tố trong quan hệ với tổ chức, cá nhân kinh doanh. Các vi phạm trên có thể dẫn đến những hậu quả pháp lý về dân sự nhất định, tùy thuộc vào việc đó là hợp đồng theo mẫu hay là điều kiện giao dịch chung. Cụ thể, trong trường hợp một bên không thông báo chính xác, đầy đủ hoặc không công khai toàn bộ hợp đồng theo mẫu mà gây thiệt hại cho bên kia thì bên vi phạm sẽ phải bồi thường theo quy định tại khoản 3 Điều 387 Bộ luật Dân sự năm 2015. Trường hợp vi phạm về việc không công khai điều kiện giao dịch chung hoặc thông báo không chính xác, đầy đủ theo đúng quy định khiến cho bên còn lại không biết được các điều kiện này thì sẽ dẫn đến hậu quả là các điều kiện này không có hiệu lực theo quy định tại khoản 2 Điều 406 Bộ luật Dân sự năm 2015. Tất nhiên, các hậu quả pháp lý về dân sự sẽ được giải quyết theo quy định của pháp luật dân sự. Tuy vậy, trong trường hợp sau khi bên vi phạm bị xử phạt vi phạm hành chính mà bên được đề nghị vẫn muốn tiếp tục thực hiện các nội dung trong hợp đồng theo mẫu, điều kiện giao dịch chung thì phải giải quyết như thế nào?

Theo chúng tôi, vi phạm “không thông báo chính xác, đầy đủ cho người tiêu dùng về hợp đồng theo mẫu, điều kiện giao dịch chung trước khi giao dịch theo quy định” hoặc “không thông báo công khai điều kiện giao dịch chung trước khi giao dịch với người tiêu dùng theo quy định” đã bị xử phạt vi phạm hành chính mà người tiêu dùng vẫn muốn tiếp tục thực hiện các nội dung trong hợp đồng theo mẫu, điều kiện giao dịch chung thì nên tôn trọng ý chí của người tiêu dùng. Vấn đề có tính pháp lý đặt ra là để tiếp tục thực hiện các nội dung trong hợp đồng theo mẫu, điều kiện giao dịch chung thì tổ chức, cá nhân buộc phải “thông báo công khai, chính xác, đầy đủ cho người tiêu dùng về hợp đồng theo mẫu, điều kiện giao dịch chung”. Việc “buộc thông báo công khai, chính xác, đầy đủ cho người tiêu dùng về hợp đồng theo mẫu, điều kiện giao dịch chung” có thể được xem là biện pháp khắc phục hậu quả nhằm khắc phục tình trạng cố

tình tạo ra sự mập mờ của tổ chức, cá nhân kinh doanh trong giao kết hợp đồng theo mẫu, điều kiện giao dịch chung với người tiêu dùng⁷.

Tương tự, hành vi “không thông báo cho người tiêu dùng về việc thay đổi hợp đồng theo mẫu, điều kiện giao dịch chung theo quy định” cũng vi phạm nghĩa vụ cung cấp chính xác, đầy đủ các thông tin trong hợp đồng theo mẫu, điều kiện giao dịch chung cho người tiêu dùng của tổ chức, cá nhân kinh doanh. Hành vi này sẽ bị xử phạt vi phạm hành chính nhưng nếu chỉ xử phạt mà không buộc tổ chức, cá nhân kinh doanh thông báo cho người tiêu dùng về việc thay đổi hợp đồng theo mẫu, điều kiện giao dịch chung theo quy định thì rõ ràng vẫn không khắc phục được hậu quả là người tiêu dùng vẫn không thể biết được sự thay đổi hợp đồng theo mẫu, điều kiện giao dịch chung. Do đó, bên cạnh hình thức xử phạt chính là phạt tiền, vi phạm này cần phải được áp dụng biện pháp khắc phục hậu quả “buộc thông báo cho người tiêu dùng về việc thay đổi hợp đồng theo mẫu, điều kiện giao dịch chung theo quy định”.

Theo khoản 2 Điều 49 Nghị định số 98/2020/NĐ-CP thì hành vi “không đăng ký lại hợp đồng theo mẫu, điều kiện giao dịch chung với cơ quan quản lý nhà nước có thẩm quyền về bảo vệ quyền lợi người tiêu dùng theo quy định” và “không áp dụng đúng hợp đồng theo mẫu, điều kiện giao dịch chung đã đăng ký với cơ quan quản lý nhà nước có thẩm quyền về bảo vệ quyền lợi người tiêu dùng theo quy định” sẽ bị phạt tiền từ 30.000.000 đồng đến 50.000.000 đồng. Ngoài hình thức phạt tiền, chủ thể thực hiện hành vi vi phạm không bị áp dụng bất cứ biện pháp khắc phục hậu quả nào cả. Đây là một điều không hợp lý bởi việc áp dụng trách nhiệm hành chính không chỉ trừng trị, răn đe hành vi vi phạm mà còn có mục đích khôi phục lại trật tự pháp luật. Đối với vi phạm “không đăng ký lại hợp đồng theo mẫu, điều kiện giao dịch chung với cơ quan quản lý nhà nước có thẩm quyền về bảo vệ quyền lợi người tiêu dùng theo quy định” nếu chỉ xử phạt rồi để mặc cho hậu quả xảy ra thì sẽ dẫn đến tình trạng “nhờn luật”. Do đó, cần phải áp dụng biện pháp khắc phục hậu quả là “buộc đăng ký lại hợp đồng theo mẫu, điều kiện giao dịch chung với cơ quan quản lý nhà nước có thẩm quyền về bảo vệ quyền lợi người tiêu dùng theo quy định”.

Đối với vi phạm “không áp dụng đúng hợp đồng theo mẫu, điều kiện giao dịch chung đã đăng ký với cơ quan quản lý nhà nước có thẩm quyền về bảo vệ quyền lợi người tiêu dùng theo quy định” mà không áp dụng biện pháp khắc phục hậu quả thì sẽ dẫn đến tình trạng tổ chức, cá nhân kinh doanh chấp nhận nộp phạt để vi phạm. Do đó,

⁷ Trần Ngọc Hiệp (2022), *Kiểm soát nội dung hợp đồng theo mẫu theo quy định của pháp luật dân sự Việt Nam*, Tạp chí Khoa học pháp lý Việt Nam, số 7, tr.77.

cần phải áp dụng đồng thời nhiều biện pháp khắc phục hậu quả để khôi phục lại trật tự pháp luật. Việc không áp dụng đúng hợp đồng theo mẫu, điều kiện giao dịch chung đã đăng ký với cơ quan quản lý nhà nước có thẩm quyền thì trước hết vẫn tồn tại những hợp đồng theo mẫu, điều kiện giao dịch chung được áp dụng nhưng không đúng với mẫu đã đăng ký với cơ quan quản lý nhà nước có thẩm quyền⁸. Tại thời điểm xử phạt thì hợp đồng theo mẫu, điều kiện giao dịch chung được áp dụng nhưng không đúng với mẫu đã đăng ký với cơ quan quản lý nhà nước có thẩm quyền vẫn đang tồn tại nên cần phải áp dụng biện pháp khắc phục hậu quả “buộc hủy bỏ hợp đồng theo mẫu, điều kiện giao dịch chung được áp dụng nhưng không đúng với mẫu đã đăng ký với cơ quan quản lý nhà nước có thẩm quyền”. Sau đó, phải đồng thời quy định biện pháp khắc phục hậu quả “buộc áp dụng đúng hợp đồng theo mẫu, điều kiện giao dịch chung đã đăng ký với cơ quan quản lý nhà nước có thẩm quyền về bảo vệ quyền lợi người tiêu dùng theo quy định”.

Thứ hai, Nghị định số 98/2020/NĐ-CP quy định hành vi vi phạm không chính xác dẫn đến không áp dụng biện pháp khắc phục hậu quả phù hợp với vi phạm hành chính về hợp đồng theo mẫu, điều kiện giao dịch chung.

Điểm a khoản 2 Điều 49 Nghị định số 98/2020/NĐ-CP xử phạt đối với hành vi “không đăng ký hoặc không đăng ký lại hợp đồng theo mẫu, điều kiện giao dịch chung với cơ quan quản lý nhà nước có thẩm quyền về bảo vệ quyền lợi người tiêu dùng theo quy định”. Điều khoản này quy định hai hành vi vi phạm hoàn toàn khác nhau là “không đăng ký hợp đồng theo mẫu, điều kiện giao dịch chung” và “không đăng ký lại hợp đồng theo mẫu, điều kiện giao dịch chung”.

Theo Điều 13 Nghị định số 55/2024/NĐ-CP thì khi pháp luật thay đổi làm thay đổi nội dung của hợp đồng theo mẫu, điều kiện giao dịch chung hoặc tổ chức, cá nhân kinh doanh thay đổi nội dung hợp đồng theo mẫu, điều kiện giao dịch chung phải thực hiện việc đăng ký lại hợp đồng theo mẫu, điều kiện giao dịch chung. Trường hợp không đăng ký lại hợp đồng theo mẫu, điều kiện giao dịch chung với cơ quan quản lý nhà nước có thẩm quyền về bảo vệ quyền lợi người tiêu dùng thì bị xem là vi phạm hành chính và bị xử phạt theo điểm a khoản 2 Điều 49 Nghị định số 98/2020/NĐ-CP (được sửa đổi, bổ sung bởi Nghị định số 17/2022/NĐ-CP). Như vậy, quy định nghĩa vụ đăng ký lại hợp đồng theo mẫu, điều kiện giao dịch chung trong Nghị định số 55/2024/NĐ-CP và chế tài áp dụng khi vi phạm nghĩa vụ này trong Nghị định số 98/2020/NĐ-CP (được sửa

⁸ Nguyễn Thị Hằng Nga (2012), *Một số bất cập của pháp luật về đăng ký hợp đồng theo mẫu, điều kiện giao dịch chung*, Tạp chí Nghề luật, số 4, tr.24.

đổi, bổ sung bởi Nghị định số 17/2022/NĐ-CP) có sự thống nhất với nhau. Tuy nhiên, quy định chế tài xử phạt đối với hành vi “không đăng ký hợp đồng theo mẫu, điều kiện giao dịch chung” lại không chính xác xét dưới góc độ cấu thành vi phạm.

Theo khoản 1 Điều 7 Nghị định số 55/2024/NĐ-CP thì trước khi sử dụng hợp đồng theo mẫu, điều kiện giao dịch chung thuộc Danh mục sản phẩm, hàng hóa, dịch vụ phải đăng ký do Thủ tướng Chính phủ ban hành, sửa đổi để giao kết với người tiêu dùng, tổ chức, cá nhân kinh doanh phải thực hiện việc đăng ký với cơ quan quản lý nhà nước về bảo vệ quyền lợi người tiêu dùng. Hợp đồng theo mẫu, điều kiện giao dịch chung chỉ được sử dụng để giao kết hoặc áp dụng đối với người tiêu dùng khi việc đăng ký được hoàn thành theo quy định pháp luật⁹. Như vậy, kể từ thời điểm đăng ký được hoàn thành thì hợp đồng theo mẫu, điều kiện giao dịch chung mới được áp dụng đối với người tiêu dùng. Do đó, nếu hợp đồng theo mẫu, điều kiện giao dịch chung không được đăng ký thì đương nhiên không thể áp dụng cho người tiêu dùng. Như vậy, nếu hợp đồng theo mẫu, điều kiện giao dịch chung không được đăng ký thì đương nhiên không thể áp dụng cho người tiêu dùng¹⁰. Tuy nhiên, việc không đăng ký không cấu thành một vi phạm hành chính mà chính hành vi áp dụng hợp đồng theo mẫu, điều kiện giao dịch chung không được đăng ký mới cấu thành một vi phạm hành chính. Nói cách khác, việc “không đăng ký hợp đồng theo mẫu, điều kiện giao dịch chung với cơ quan quản lý nhà nước có thẩm quyền” chưa thể xem là vi phạm và bị xử phạt. Việc xử phạt chỉ diễn ra khi tổ chức, cá nhân kinh doanh có hành vi áp dụng hợp đồng theo mẫu, điều kiện giao dịch chung mà chưa được đăng ký với cơ quan quản lý nhà nước có thẩm quyền. Với tư duy đó, quy định xử phạt vi phạm hành chính đối với hành vi “không đăng ký hợp đồng theo mẫu, điều kiện giao dịch chung với cơ quan quản lý nhà nước có thẩm quyền” là hoàn toàn không chính xác. Trong trường hợp này, lẽ ra nhà làm luật phải xử phạt hành vi “áp dụng hợp đồng theo mẫu, điều kiện giao dịch chung mà chưa đăng ký với cơ quan quản lý nhà nước có thẩm quyền”. Khi xử phạt hành vi này thì phải quy định áp dụng biện pháp khắc phục hậu quả tương ứng nhằm khôi phục lại quyền và lợi ích hợp pháp của người tiêu dùng đã bị xâm phạm. Đáng tiếc, do pháp luật quy định không chính xác về hành vi vi phạm nên dẫn đến không quy định áp dụng biện pháp khắc phục hậu quả phù hợp với hành vi vi phạm về hợp đồng theo mẫu, điều kiện giao dịch chung.

⁹ Khoản 2 Điều 7 Nghị định số 55/2024/NĐ-CP.

¹⁰ Dương Hồng Phương (2016), *Triển khai thực hiện “Hợp đồng theo mẫu - Điều kiện giao dịch chung” trong cung ứng dịch vụ ngân hàng*, Tạp chí Ngân hàng, số 10, tr.14.

4. Kiến nghị hoàn thiện pháp luật về biện pháp khắc phục hậu quả trong xử phạt vi phạm hành chính đối với các vi phạm liên quan đến hợp đồng theo mẫu, điều kiện giao dịch chung

Một là, Chính phủ cần rà soát để bổ sung thêm các biện pháp khắc phục hậu quả áp dụng đối với các vi phạm hành chính liên quan đến hợp đồng theo mẫu, điều kiện giao dịch chung làm phát sinh hậu quả tiêu cực. Cụ thể, đối với vi phạm “không thông báo chính xác, đầy đủ cho người tiêu dùng về hợp đồng theo mẫu, điều kiện giao dịch chung trước khi giao dịch theo quy định” hoặc “không thông báo công khai điều kiện giao dịch chung trước khi giao dịch với người tiêu dùng theo quy định” thì cần quy định áp dụng biện pháp khắc phục hậu quả “buộc thông báo công khai, chính xác, đầy đủ cho người tiêu dùng về hợp đồng theo mẫu, điều kiện giao dịch chung”. Đối với vi phạm “không thông báo cho người tiêu dùng về việc thay đổi hợp đồng theo mẫu, điều kiện giao dịch chung theo quy định” thì phải quy định áp dụng biện pháp khắc phục hậu quả “buộc thông báo cho người tiêu dùng về việc thay đổi hợp đồng theo mẫu, điều kiện giao dịch chung theo quy định”. Đối với vi phạm “không đăng ký lại hợp đồng theo mẫu, điều kiện giao dịch chung với cơ quan quản lý nhà nước có thẩm quyền về bảo vệ quyền lợi người tiêu dùng theo quy định” thì cần quy định áp dụng biện pháp khắc phục hậu quả là “buộc đăng ký lại hợp đồng theo mẫu, điều kiện giao dịch chung với cơ quan quản lý nhà nước có thẩm quyền về bảo vệ quyền lợi người tiêu dùng theo quy định”. Đối với vi phạm “không áp dụng đúng hợp đồng theo mẫu, điều kiện giao dịch chung đã đăng ký với cơ quan quản lý nhà nước có thẩm quyền về bảo vệ quyền lợi người tiêu dùng theo quy định” thì cần đồng thời quy định hai biện pháp khắc phục hậu quả là “buộc hủy bỏ hợp đồng theo mẫu, điều kiện giao dịch chung được áp dụng nhưng không đúng với mẫu đã đăng ký với cơ quan quản lý nhà nước có thẩm quyền” và “buộc áp dụng đúng hợp đồng theo mẫu, điều kiện giao dịch chung đã đăng ký với cơ quan quản lý nhà nước có thẩm quyền về bảo vệ quyền lợi người tiêu dùng theo quy định”.

Hiện nay, các biện pháp khắc phục hậu quả được liệt kê tại khoản 3 Điều 4 Nghị định số 98/2020/NĐ-CP thì vẫn không có biện pháp nào là “buộc hủy bỏ hợp đồng theo mẫu, điều kiện giao dịch chung được áp dụng nhưng không đúng với mẫu đã đăng ký với cơ quan quản lý nhà nước có thẩm quyền”, “buộc thông báo cho người tiêu dùng về việc thay đổi hợp đồng theo mẫu, điều kiện giao dịch chung theo quy định”, “buộc áp dụng đúng hợp đồng theo mẫu, điều kiện giao dịch chung đã đăng ký với cơ quan quản lý nhà nước có thẩm quyền về bảo vệ quyền lợi người tiêu dùng theo quy định”... Do

đó, nếu bổ sung các biện pháp khắc phục hậu quả này vào Nghị định số 98/2020/NĐ-CP thì trước hết phải ghi nhận trong điều khoản liệt kê là khoản 3 Điều 4. Có như vậy mới bảo đảm sự thống nhất giữa quy phạm chung - quy phạm liệt kê với các quy phạm cụ thể - quy phạm áp dụng biện pháp khắc phục hậu quả cho từng vi phạm cụ thể.

Hai là, điểm c khoản 1 Điều 4 Nghị định số 118/2021/NĐ-CP đưa ra nguyên tắc “hành vi vi phạm hành chính phải được mô tả rõ ràng, đầy đủ, cụ thể để có thể xác định và xử phạt được trong thực tiễn”. Do đó, việc nhận diện và quy định chính xác về vi phạm hành chính là yêu cầu quan trọng. Vì lẽ đó mà Chính phủ cần sửa đổi quy định xử phạt hành vi “không đăng ký hợp đồng theo mẫu, điều kiện giao dịch chung” thành “áp dụng hợp đồng theo mẫu, điều kiện giao dịch chung mà chưa đăng ký với cơ quan quản lý nhà nước có thẩm quyền”, đồng thời bổ sung việc áp dụng biện pháp khắc phục hậu quả “buộc áp dụng đúng hợp đồng theo mẫu, điều kiện giao dịch chung đã đăng ký với cơ quan quản lý nhà nước có thẩm quyền về bảo vệ quyền lợi người tiêu dùng theo quy định”.

5. Kết luận

Việc áp dụng các biện pháp khắc phục hậu quả có ý nghĩa về mặt pháp lý và thực tiễn trong việc khôi phục một phần hoặc toàn bộ hậu quả do vi phạm hành chính gây ra. Hiện nay, Nghị định số 98/2020/NĐ-CP đã có quy định về các biện pháp khắc phục hậu quả áp dụng đối với vi phạm hành chính liên quan đến hợp đồng theo mẫu, điều kiện giao dịch chung. Tuy nhiên, các quy định này vẫn tồn tại những bất cập nhất định cần hoàn thiện. Theo đó, một số vi phạm hành chính về hợp đồng theo mẫu, điều kiện giao dịch chung chưa được quy định biện pháp khắc phục hậu quả nên cần phải bổ sung trong thời gian tới. Đối với các hành vi vi phạm chưa được quy định chính xác, Nghị định số 98/2020/NĐ-CP cần sớm chỉnh sửa để có thể áp dụng các biện pháp khắc phục hậu quả phù hợp. Những sửa đổi quan trọng này không chỉ đáp ứng tính khả thi, rõ ràng của quy phạm pháp luật mà còn bảo đảm tính thống nhất trong hệ thống pháp luật Việt Nam./.

DANH MỤC TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. Văn Khoa (2022), *Hoàn thiện quy định của pháp luật xử lý vi phạm hành chính về biện pháp khắc phục hậu quả buộc nộp lại số lợi ích bất hợp pháp có được do thực hiện vi phạm hành chính*, Tạp chí Nghiên cứu lập pháp, số 12.
2. Trần Ngọc Hiệp (2022), *Kiểm soát nội dung hợp đồng theo mẫu theo quy định của pháp luật dân sự Việt Nam*, Tạp chí Khoa học pháp lý Việt Nam, số 7.

3. Nguyễn Cảnh Hợp (2017), *Giáo trình Luật hành chính Việt Nam*, Nxb. Hồng Đức.
4. Nguyễn Cảnh Hợp (2016), *Trách nhiệm hành chính và sự cần thiết sửa đổi, bổ sung Luật Xử lý vi phạm hành chính năm 2012*, Tạp chí Khoa học pháp lý, số 7.
5. Cao Vũ Minh (2019), *Nhận định về các biện pháp khắc phục hậu quả do chính phủ quy định*, Tạp chí Khoa học pháp lý, số 1.
6. Nguyễn Thị Hằng Nga (2012), *Một số bất cập của pháp luật về đăng ký hợp đồng mẫu, điều kiện giao dịch chung*, Tạp chí Nghề luật, số 4.
7. Dương Hồng Phương (2016), *Triển khai thực hiện “Hợp đồng theo mẫu - Điều kiện giao dịch chung” trong cung ứng dịch vụ ngân hàng*, Tạp chí Ngân hàng, số 10.
8. Quách Tiên Phong (2007), *Biện pháp khắc phục hậu quả trong xử phạt vi phạm hành chính*, Tạp chí Dân chủ và pháp luật, số 8.
9. Nguyễn Cửu Việt (2013), *Giáo trình Luật hành chính Việt Nam*, Nxb. Chính trị quốc gia - Sự thật.